

LIETUVOS VYRIAUSIASIS ADMINISTRACINIS TEISMAS

N U T A R T I S LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2018 m. kovo 14 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Arūno Dirvono, Dainiaus Raižio (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas) ir Virginijos Volskienės, teismo posėdyje apeliacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjo uždarnosios akcinės bendrovės „Lietuvos rytas“ apeliacinį skundą dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo 2017 m. spalio 10 d. sprendimo administracinėje byloje pagal pareiškėjo uždarnosios akcinės bendrovės „Lietuvos rytas“ skundą atsakovui Visuomenės informavimo etikos asociacijai, trečiajam suinteresuotam asmeniui Teisėjų tarybai, atstovaujamai Nacionalinės teismų administracijos, dėl sprendimo panaikinimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė:

I.

1. Pareiškėjas uždaroji akcinė bendrovė (toliau – ir UAB) „Lietuvos rytas“ (toliau – ir pareiškėjas) kreipėsi į teismą su skundu, prašydamas panaikinti Visuomenės informavimo etikos komisijos (toliau – ir Komisija) 2015 m. rugpjūčio 17 d. sprendimą Nr. EKS-7/15 „Dėl pripažinimo padarius Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso pažeidimus Vakario Deksnio publikacijoje „Kvailystes šampuoja kietakakčiai teisėjai“ („Lietuvos rytas“; 2015-04-29)“. Pareiškėjas taip pat prašė priteisti patirtas bylinėjimosi išlaidas.

2. Pareiškėjas paaiškino, kad skundžiamu sprendimu Visuomenės informavimo etikos komisija pripažino, jog dienraštyje „Lietuvos rytas“ paskelbta žurnalisto Vakario Deksnio publikacija „Kvailystes šampuoja kietakakčiai teisėjai“ („Lietuvos rytas“ 2015 m. balandžio 29 d.) (toliau – ir Publikacija) pažeidžia Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso (toliau – ir Kodeksas) 23 straipsnio nuostatas. Sprendime nurodyta, jog nepaisant to, kad Publikacijoje buvo kritikuojamas tik vienas iš teismo sprendimų, Publikacijos pavadinimas ir jame naudojamos lingvistinės formuluotės esą nepagarbiai vertina ir menkina visą teismų sistemą. Publikacijoje yra kritikuojami du teisėjų sprendimai, todėl Komisijos išvada, jog Publikacijos pavadinime apibendrinančiai nepagarbiai įvertinta ir sumenkinta visa teismų veikla, yra nepagrįsta faktinėmis aplinkybėmis. Komisija skundžiamą sprendimą priėmė nesigilinsi į skundo esmę ir su juo susijusias faktines aplinkybes. Be to, Teisėjų tarybos skunde Komisijai prašoma išnagrinėti, ar Publikacijoje nebuvo pažeisti Žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso 3, 4, 5 ir 22 straipsniai.

Pareiškėjas nurodė, kad pateikė paaiškinimus Komisijai dėl Publikacijos atitikimo minėtiems Kodekso straipsniams. Nei Teisėjų tarybos skunde Komisijai, nei posėdyje, kurio metu buvo nagrinėjamas skundas, Publikacijos, jos pavadinimo kalbos kultūros klausimas iš viso nebuvo keliamas, todėl pareiškėjas dėl šio Kodekso straipsnio galimo pažeidimo neturėjo galimybės pateikti savo paaiškinimų, buvo pažeista teisė būti išklausytam. Skundžiamame sprendime nurodytas reikalavimas laikytis kalbos kultūros yra neapibrėžtas. Iš skundžiamo sprendimo konstatuojamosios dalies formulavimo lieka neaišku, kuris konkrečiai žodis, jų junginys, frazė yra netaisyklinga, nelogiška, neatitinka bendrinės kalbos (tarties, žodžių vartojimo) normų. Komisijos sprendimas nėra motyvuotas, jame nėra nurodoma, kuo pasireiškė padarytas pažeidimas (kuris konkrečiai žodis, jų junginys, frazė yra netaisyklinga, nelogiška, neatitinka bendrinės kalbos (tarties, kaitybos, žodžių vartojimo normoms). Teisėjai yra priskirtini prie viešų asmenų, kuriems taikomi kitokie privataus gyvenimo apsaugos standartai, negu kitiems asmenims. Kritiškesnė nuomonė apie viešą asmenį gali būti pateisinama, o atsakomybė už žurnalisto pareikštą faktą ar nuomonę, susijusią su viešu asmeniu, taikytina tik nustačius, kad žurnalistas piktnaudžiavo teise reikšti nuomonę, o sprendžiant, ar buvo piktnaudžiauta šia teise, turi reikšmės, jog nuomonė išreiškta apie viešą asmenį, su kuriuo susiję duomenys gali būti labiau interpretuojami. Komisijos sprendimas nėra motyvuotas, priimtas pažeidžiant Komisijos darbo reglamento nuostatas, nepagrįstas faktiniais duomenimis, priimtas neįsigilinus į Publikacijos turinį ir rengimo aplinkybes, suinteresuotam asmeniui nesuteikta galimybė būti išklausytam dėl pažeidimo, kuris nebuvo jam inkriminuojamas nei skunde, nei posėdžio metu.

3. Atsakovas Visuomenės informavimo etikos asociacija atsiliepime į pareiškėjo skundą prašė skundą atmesti kaip nepagrįstą.

4. Atsakovas paaiškino, kad Publikacijoje buvo pateiktas vienpusis – kritiškas aprašomos situacijos vertinimas, o pačiame Publikacijos pavadinime „Kvailystes šampuoja kietakakčiai teisėjai“ buvo panaudotos apibendrinančiai nepagarbiai teismų veiklą vertinančios bei menkinančios lingvistinės formuluotės. Publikacijoje buvo kalbama ne apie kelis skirtingus teismo (teismų) sprendimus, o apie Lietuvos apeliacinio teismo sprendimą sustabdyti Vilniaus vakarinio aplinkkelio III etapo viešojo pirkimo procedūras. Tai, kad tuo pačiu klausimu buvo priimta ne viena, o dvi teismo nutartys, Publikacijos ir šios bylos kontekste laikytina nereikšminga aplinkybe. Statistinis skaitytojas, kuris ne tik perskaitė Publikacijos antraštę ir sužinojo, jog teisėjai „kietakakčiai“ bei „šampuoja kvailystes“, civilinio proceso taisyklių neišmano ir iš Publikacijos suprato tik tiek, jog Lietuvos apeliacinis teismas dėl neįvardintų priežasčių „pasitarnavo porai įmonių“, kurios neatitiko viešojo konkurso kvalifikacinių sąlygų. Komisija padarė pagrįstą ir teisingą išvadą, jog Publikacijos pavadinime vartojamos lingvistinės formuluotės apibendrinančiai nepagarbiai vertina ir menkina visą teismų veiklą. Komisijos posėdžio, kuriame buvo nagrinėjamas Teisėjų tarybos skundas, metu pareiškėjo atstovei buvo užduotas klausimas dėl Publikacijos pavadinime vartojamų lingvistinių formuluočių, prašant paaiškinti, ar nebuvo galima parašyti to paties, nenaudojant pagarbos teismų sistemai nepridedančių išsireiškimų. Tiek šis Komisijos nario klausimas, tiek ir pareiškėjo atstovės atsakymas atsispindi Komisijos 2015 m. rugpjūčio 17 d. posėdžio protokole, todėl teigti, jog pareiškėjui buvo nepagrįstai suvaržyta teisė būti išklausytam, nėra jokio pagrindo. Pareiškėjas skunde remiasi susiaurinta kalbos kultūros samprata, tačiau plačiąja prasme kalbos kultūra taip pat apima ir kalbos estetiką, etiką bei etiketą ir kelia reikalavimus jau ne tik kalbos taisyklingumui, bet ir jos kultūringumui, mandagumui. Būtent šia, plačiąja prasme terminas „kalbos kultūra“ yra naudojamas Kodekse bei skundžiamame sprendime. Publikacijoje viešųjų asmenų kritikos ribos buvo akivaizdžiai peržengtos – nepagarbiai ir menkinančiai buvo pasisakyta ne tik apie konkrečių viešųjų asmenų darbą, bet ir apie visą teismų veiklą. Komisija pagrįstai ir teisėtai priėmė skundžiamą sprendimą, kuriuo pripažino, jog Publikacijoje buvo pažeistos Kodekso 23 straipsnio nuostatos, įpareigojančios žurnalistus laikytis vieno svarbiausių profesinių reikalavimų – kalbos kultūros reikalavimo, todėl pareiškėjo skundas yra nepagrįstas.

5. Trečiasis suinteresuotas asmuo Teisėjų taryba atsiliepime į skundą su skundu nesutiko, nurodydama, kad abi Publikacijoje kritikuojamos Lietuvos apeliacinio teismo nutartys yra

susijusios su to paties viešojo pirkimo (pirkimo Nr. 158891) procesu. Tai patvirtina tiek pareiškėjo prie skundo pridedamų nutarčių turinys, tiek aplinkybė, jog abiejų bylų, kuriose buvo priimtos šios nutartys, teismo proceso numeris yra tas pats (2-55-3-00353-2015-4). Publikacijoje kritikuojamas iš esmės vienas teismo sprendimas, t. y. sprendimas sustabdyti viešojo pirkimo procedūras. Vien formalus šiuo aspektu priimtų teismo procesinių sprendimų skaičius nesuteikė Publikacijos rengėjui teisės jos pavadinime panaudoti išraiškos priemonės, sudarančias prielaidas tam, kad skaitytojas pavadinime išreikštą nepagarbią kritiką priskirtų apskritai teismų veiklai, juolab, jog visuotinai žinoma, kad nemenka dalis skaitytojų dėl informacijos gausos peržvelgia tik publikacijų pavadinimus ir (ar) jų iliustracijas. Skundą Komisijai paduodantis asmuo neturi pareigos skundžiamus veiksmus įvertinti teisiniu aspektu, t. y. nurodyti teisės normas, kurios dėl skundžiamų veiksmų galbūt buvo pažeistos. Todėl aplinkybė, jog dėstydamas skundą pagrindžiančius argumentus, jį padavęs asmuo nurodo ir teisės nuostatas, kurios galbūt buvo pažeistos, neįpareigoja skundą nagrinėjančio subjekto skunde išdėstyti faktines aplinkybes vertinti tik tokiu teisiniu pagrindu, koks nurodytas skunde. Komisijos posėdyje buvo imtasi aktyvių veiksmų, siekiant išsiaiškinti pareiškėjo poziciją dėl aplinkybių, susijusių su Publikacijos pavadinimu, dėl kurio iš esmės ir kyla ginčas, ir pareiškėjo atstovė dėl to davė savo paaiškinimus, todėl nėra pagrindo įžvelgti pareiškėjo teisės būti išklaustamam pažeidimo. Pareiškėjas sprendimą skunde cituoja fragmentiškai, iš jo teksto pašalindamas esminius žodžius, išreiškiančius argumentus, kuriais remdamasi Komisija priėmė skundžiamą sprendimą. Iš skundžiamo sprendimo turinio yra aišku, kad Publikacijos pavadinime pavartotos formuluotės pažeidžia Kodekso 23 straipsnio reikalavimus, kadangi yra „teisėjų darbą menkinančios“, „nepagarbios“, todėl jis yra tinkamai motyvuotas, suprantamas ir atitinka tokiems aktams keliamus reikalavimus. Nagrinėjamu atveju Publikacijos pavadinime pasitelktomis išraiškos priemonėmis yra iškreipiama tiesa, t. y. kaip minėta, sudaromos prielaidos skaitytojui pavartotus „epitetus“ susieti su visa teismų sistema, o ne konkrečiais sprendimais, todėl peržengia net ir viešųjų asmenų atžvilgiu leistinos kritikos ribas.

II.

6. Vilniaus apygardos administracinis teismas 2017 m. spalio 10 d. sprendimu pareiškėjo UAB „Lietuvos rytas“ skundą atmetė kaip nepagrįstą.

7. Teismas konstatavo, kad byloje kilo ginčas dėl Visuomenės informavimo etikos komisijos 2015 m. rugpjūčio 17 d. sprendimo Nr. EKS-7/15, kuriuo pripažinta, jog Vakario Deksnio publikacijoje „Kvailystes štampuoja kietakakčiai teisėjai“ (Lietuvos rytas, 2015 m. balandžio 29 d.) buvo pažeistos Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso 23 straipsnio nuostatos bei UAB „Lietuvos rytas“ įpareigotas paskelbti šį sprendimą dienraštyje „Lietuvos rytas“. Šis sprendimas grindžiamas išvada, kad publikacijos pavadinime „Kvailystes štampuoja kietakakčiai teisėjai“ yra pavartotos teisėjų darbą menkinančios nepagarbios formuluotės, kas neatitinka Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso 23 straipsnio reikalavimų.

8. Teismas, spręsdamas ginčą, vadovavosi Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 41 straipsnio 2 dalimi, 43 straipsniu, 46¹ straipsnio 3, 6 dalimis, 46 straipsnio 2 dalimi, Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso 1, 23 straipsniais.

9. Teismo vertinimu, Publikacijoje naudojamas išsireiškimas „kietakakčiai“ yra užgaulus ir įžeidžiantis. Iš teismų praktikos pareiškėjas galėjo numatyti, kad Publikacijoje naudojami išsireiškimai gali neatitikti Kodekso reikalavimų – Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas yra pripažinęs pagrįstais Komisijos sprendimus, kuriais konstatuoti Kodekso pažeidimai dėl kitų neetiškų išsireiškimų viešose publikacijose (2014 m. gegužės 12 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁶⁶²-1078/2014; 2014 m. balandžio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴³⁸-27/2014). Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso 23 straipsnyje vartojama sąvoka „kalbos kultūra“ yra vertinamojo pobūdžio kriterijus, susijęs su kokybiniu tam tikro žodžio, išsireiškimo ar jais išreiškiamos minties, kurie žurnalisto buvo pateikti viešai, vertinimu. Ar žurnalisto viešai pateikti

tam tikri žodžiai, išsireiškimai bei jais išreiškiamos mintys atitinka kalbos kultūros reikalavimus, yra vertinama kiekvienu atveju atskirai, atsižvelgiant į šių žodžių, išsireiškimų bei jais išreiškiamų minčių atitikimą įteisintai leksikai, etikos ir etiketo reikalavimus, taip pat ir į visuomenėje egzistuojančių moralės ir dorovės normų reikalavimus. Teismo vertinimu, Publikacijos antraštė buvo užgauli ir skundžiamame sprendime pagrįstai konstatuota, kad Publikacija neatitiko Kodekso reikalavimų. Pareiškėjo pateiktoje 2015 m. lapkričio 20 d. specialisto išvadoje pareikšta nuomonė dėl Publikacijos atitikimo kalbos kultūrai yra pateikta lingvistiniu aspektu. Teismas šią išvadą vertino kaip vieną iš byloje pateiktų įrodymų, pateiktų pareiškėjo iniciatyva. Teismas neskyrė ekspertizės šioje byloje, atsižvelgdamas į šalių poziciją bei laikydamas, kad teisinį teksto atitikimo kalbos kultūros reikalavimams vertinimą, atsižvelgiant į šių žodžių, išsireiškimų bei jais išreiškiamų minčių atitikimą įteisintai leksikai, etikos ir etiketo reikalavimams gali atlikti pats teismas.

10. Teismas konstatavo, kad byloje surinkti faktiniai duomenys patvirtina, jog specialisto atlikta analizė nėra išsami (įvertintas tik vienas kalbos kultūros aspektas, analizuojami atskiri žodžiai, atskiros konstrukcijos, neatsižvelgiama į pavadinimo visos kalbinės konstrukcijos kontekstą, specialisto nuomonė paremta subjektyviu vertinimu, neatitinkančiu kitų objektyvių byloje nustatytų aplinkybių). Specialisto išvadoje padaryta išvada, kad nė vienas straipsnio pavadinime „Kvailytes šampuoja kietakakčiai teisėjai“ naudojamų žodžių neturi neigiamų konotacijos žymų, yra abejotina, kadangi vertinant Sinonimų žodyne (Elektroninė Sinonimų žodyno versija) teikiamus paaiškinimus, matyti, kad žodžio „kvailystė“ neigiama konotacija yra itin ryški: žodis „kvailystė“ (suteikiant jam žymą „menk.“) nurodomas kaip sinonimas žodžiui „nesąmonė“, kuris apibūdinamas kaip „nesuderinamas su sveiku protu dalykas“. Žodis „kvailas“ Dabartinės lietuvių kalbos žodyne apibūdinamas taip: „kuris riboto menko proto, paikas“. Tokiu būdu nei kalbos vartojimo, norminimo rinkiniuose, nei natūralioje kalbinėje aplinkoje kvailumo požymis nėra vertinamas kaip teigiama savybė, t. y. turi neigiamos konotacijos žymų. Be to, specialisto išvadoje vertinant ginčo publikacijos pavadinimo atitikimą kalbos kultūros normoms, neatsižvelgta į kitas faktines aplinkybes: informacijos (nuomonės) skleidimo formą (būdą), bendrą informacijos (nuomonės) pateikimo kontekstą. Sprendžiant, ar skundžiamu sprendimu nebuvo nepagrįstai apribota pareiškėjo saviraiškos laisvė, reikšminga ir tai, kad šiuo atveju paskirta sankcija yra pažeidimo konstatavimas ir iš to, vadovaujantis Visuomenės informavimo įstatymo 46¹ straipsnio 6 dalimi, kylanti pareiga šį sprendimą paskelbti visuomenės informavimo priemonėje, kurioje nustatytas pažeidimas (dienraštyje „Lietuvos rytas“).

11. Teismas sutiko su pareiškėjo argumentu, kad Publikacijoje yra reiškiamas kritika daugiau negu vienam teisėjui. Publikacijoje buvo kritikuojamas iš esmės vienas teismo aktas – sustabdyti to paties viešojo pirkimo procedūras. Ši antraštė nėra informatyvi, gali būti interpretuojama kaip apibendrinanti visos teismų sistemos darbą, t. y. ir tų teisėjų, kurių veikla Publikacijoje nekritikuojama. Iš skundžiamo sprendimo turinio yra aišku, kokia Publikacijos dalis neatitiko Kodekso reikalavimų, skundžiamame sprendime yra aptarti reikšmingieji faktai ir teisės aktai, konstatuota, kad kritikuojant teismų darbą privalu tai daryti neįžeidžiai, paisant kalbos kultūros, Publikacijos pavadinime pavartotos teisėjų darbą menkinančios nepagarbios formuluotės, todėl šiuo atveju pareiškėjo argumentai dėl skundžiamo sprendimo atitikimo teisės aktų reikalavimams yra nepagrįsti, šis aktas yra motyvuotas tinkamai, suprantamas ir atitinka individualiems administraciniam aktams keliamus reikalavimus (Viešojo administravimo įstatymo 8 str.). Skundžiamas sprendimas buvo priimtas Komisijos 2015 m. rugpjūčio 17 d. posėdyje. Skunde teismui pareiškėjas nenurodė jokių naujų aplinkybių, kurios galėjo būti nežinomos Komisijai. 2015 m. rugpjūčio 12 d. paaiškinime Komisijai pareiškėjas pasisakė dėl publikacijos pavadinime naudotos daugiskaitos, paaiškino, kad taip pasirinkta, kadangi Publikacijoje kalbama apie du teismo aktus bei du teisėjus. Kaip matyti iš bylos medžiagos, pareiškėjas Komisijai nebuvo pateikęs paaiškinimų dėl kalbos kultūros termino, Kodekso 23 straipsnio pažeidimo, tačiau šiuo atžvilgiu atsižvelgtina į tai, kad šie paaiškinimai yra argumentai dėl teisės aiškinimo. Pareiškėjas turėjo galimybę nurodyti visus esminius faktus. Teisė būti išklaustyti pirmiausiai sietina su teise į teisingą teismą, o viešajame administravime įstatymai kai kur apskritai nekelti reikalavimo prieš priimant individualų administracinį aktą žodžiu išklaudyti asmenį, kuriam šis aktas sukeltų teisines

pasekmes. Tinkamu teisės būti išklaustytu užtikrinimu paprastai laikoma galimybė tokį aktą apskusti ir išsakyti savo argumentus teisminiame procese. Taigi pareiškėjo nurodytos aplinkybės dėl procedūrinių pažeidimų šiuo atveju neesminės ir byloje surinkti įrodymai nepatvirtina procedūrinių pažeidimų priimant skundžiamą sprendimą, dėl kurių nustatyta tvarka pakartotinai išnagrinėjusi Teisėjų tarybos kreipimąsi Komisija galėtų priėti prie kitokios išvados, negu yra pateikta skundžiamame sprendime. Visuomenės informavimo įstatymo 15 straipsnyje yra įtvirtinta asmens atsakymo teisė. Kodekso 22 straipsnyje taip pat nurodyta, kad kritikuojamam asmeniui visada turi būti suteikta atsakymo teisė, t. y. galimybė pasiteisinti, paaiškinti ar paneigti klaidingą informaciją. Jeigu tokios galimybės nėra arba asmuo atsisako pasinaudoti atsakymo teise, būtina pranešti apie tai visuomenei. Komisija šio reikalavimo pažeidimo skundžiamame sprendime nenustatė, tačiau Publikacijoje nėra pateikta nei kritikuojamų teisėjų, nei oficialių teismų sistemos atstovų nuomonė. Išsamiau ištyrus Publikacijoje aptariamą klausimą, išklausius kritikuojamų asmenų ar teismų sistemos atstovų nuomonę, tai galėjo turėti įtakos Publikacijos turiniui bei antraštei ir užkirsti kelią neigiamiems padariniams, kuriuos lemia Kodekso nuostatų pažeidimas.

12. Teismas, atsižvelgdamas į byloje surinktus įrodymus, nustatytas faktines aplinkybes, priėjo išvada, kad skundžiamas Komisijos 2015 m. rugpjūčio 17 d. sprendimas priimtas tinkamai taikant materialinės teisės normas, laikantis jų priėmimo tvarkos, atitinka tokio pobūdžio administraciniams aktams keliamus reikalavimus. Netenkinus skundo reikalavimų, nėra pagrindo priteisti pareiškėjui jo patirtų bylinėjimosi išlaidų (Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo (toliau – ir ABTĮ) 40 str. 1 d.).

III.

13. Pareiškėjas UAB „Lietuvos rytas“ apeliaciniame skunde prašo panaikinti Vilniaus apygardos administracinio teismo 2017 m. spalio 10 d. sprendimą ir priimti naują sprendimą – skundą patenkinti. Apeliacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:

13.1. Teismas, priimdamas skundžiamą sprendimą, nevykdė Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo rekomendacijų ir nurodymų, išdėstytų 2017 m. gegužės 18 d. nutartyje administracinėje byloje Nr. eA-323-438/2017. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nurodė, koku būdu paprastai turėtų būti paneigiamos specialistų išvados, tačiau teismas rekomenduotu būdu byloje pateiktos kalbininko A. Smetonos išvados nepaneigė, kaip ir neskyrė specialisto papildomai išvadai, todėl ši išvada ir vėl buvo atmesta nepagrįstai.

13.2. Kaip galima matyti iš visos bylos medžiagos, pirmuosius kartus nagrinėjant bylą ginčas iš esmės kilo dėl klausimo: ar Publikacijos pavadinime panaudotas žodis „kietakakčiai“ yra įžeidus ir užgaulus. Skundžiamame sprendime (t. y. nagrinėjant bylą pakartotinai) šiuo aspektu jau nagrinėjama sąvoka „kvailystė“, nebepasisakant dėl sąvokos „kietakakčiai“ tinkamumo etikos požiūriu. Teismas konstatuodamas, kad sąvoka „kietakakčiai“ yra įžeidi, nepateikia šalių argumentų ir pateiktų įrodymų analizės, taip pat kaip ir nepateikia savo konstatacijos motyvų. Teismas iš sąvokos „kvailystė“ analizės pereina į sąvokos „kvailas“ analizę, nors tokio žodžio ginčo sakinyje nėra, tokiu būdu klaidingai bandydamas suformuoti įspūdį, kad ginčo sakinyje teisėjai išvadinti kvailiais. Išanalizavus ginčo sakinį akivaizdu, kad tokia teismo pozicija prieštarauja faktinėms aplinkybėms: kvailystėmis yra pavadinti ne teisėjai, o dviejų teisėjų priimti du konkretūs sprendimai (nutartys) (pareigūnų priimtų dokumentų kritika), o juos priėmę du teisėjai pavadinti atkakliais ir užsispyrusiais, panaudojant sąvoką „kietakakčiai“.

13.3. Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – ir Konvencija) 6 straipsnis įtvirtina asmens teisę, kad jo bylą išnagrinėtų nepriklausomas ir nešališkas teismas. Įvertinant įstatymu nustatytą Teisėjų tarybos įtaką skiriant ir atleidžiant teisėjus, gali kilti visiškai pagrįstų abejonių dėl teisėjų nešališkumo ir nepriklausomumo konkrečiai šioje byloje. Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – ir EŽTT) tokio pobūdžio bylose, kurios susijusios su galimu teisėjų šališkumu (tiek sąmoningu, tiek nesąmoningu), yra ganėtinai kategoriškas (EŽTT 2014 m.

kovo 4 d. sprendimas byloje *Fazlı Aslaner prieš Turkiją* (pareiškimo Nr. 36073/04); 2015 m. balandžio 30 d. sprendimas byloje dėl priimtumo *Mitrinovski prieš Buvusią Jugoslavijos Respubliką Makedoniją* (pareiškimo Nr. 6899/12)).

14. Atsakovas Visuomenės informavimo etikos asociacija atsiliepime į apeliacinį skundą prašo Vilniaus apygardos administracinio teismo 2017 m. spalio 10 d. sprendimą palikti nepakeistą, o apeliacinį skundą atmesti.

15. Atsakovas nurodo, kad teismas, atsižvelgęs į daugumos proceso šalių nuomonę, jog bylą nagrinėjantis teismas yra kompetentingas pats atlikti tinkamą paskleistos informacijos įvertinimą, atsižvelgiant į etikos, etiketo ir visuotinai priimtų moralės bei dorovės normų reikalavimus, visiškai pagrįstai ir teisėtai atsisakė skirti ekspertizę ir (ar) kreiptis į specialistą dėl išvados surašymo. Skirtingai nei teigia apeliantas, teismas skundžiamame sprendime aiškiai pasisakė, kodėl pareiškėjo pateikta specialisto išvada šiuo konkrečiu atveju nėra išsami, o būtent, kad joje buvo įvertintas tik vienas kalbos kultūros aspektas, išanalizuoti tik atskiri žodžiai ir atskiros šių žodžių konstrukcijos, bet visiškai neatsižvelgta į ginčo pavadinimo visos kalbinės konstrukcijos kontekstą, kaip jį galėtų suprasti statistinis informacijos vartotojas. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nutartyje pats išreiškė pagrįstas abejones dėl A. Smetonos, kaip specialisto, duotos išvados visapusiškumo, objektyvumo ir nešališkumo, todėl akivaizdu, jog teismas bet kuriuo atveju negalėjo ja remtis. Pareiškėjas netinkamai (siaurinamai) interpretuoja tiek patį ginčo objektą, tiek ir skundžiamą teismo sprendimą. Dėl termino „kvailystė“ teismas pasisakė ne kaip dėl pagrindinio ginčo objekto, o tik kaip dėl papildomo argumento, patvirtinančio abejones dėl A. Smetonos išvados, jog nė vienas Publikacijos pavadinime naudojamų žodžių neturi neigiamų konotacijos žymų. Antra, pagrindinis ginčo objektas šioje byloje yra ne tik atskiri žodžiai ar atskiri žodžių junginiai, bet ir visos Publikacijos antraštėje panaudotos kalbinės konstrukcijos kontekstas, kaip jį suvokia statistinis informacijos vartotojas. Apeliantas nepateikia jokių įrodymų, kaip ir nenurodo jokių faktinių aplinkybių, leidžiančių daryti prielaidas apie galimą bylą nagrinėjusių teisėjų šališkumą. Atsakovo nuomone, skundžiamas teismo sprendimas yra pagrįstas ir argumentuotas tinkamai, todėl teigti, kad jis buvo priimtas dėl galbūt neteisėtos trečiojo suinteresuoto asmens įtakos (tiesioginės ar netiesioginės), nėra jokio pagrindo.

16. Trečiasis suinteresuotas asmuo Teisėjų taryba atsiliepime į apeliacinį skundą prašo pareiškėjo apeliaciniame skunde išdėstytų naujų „papildomų argumentų dėl teisės į teisingą teismą užtikrinimo“ nenagrinėti ir atmesti apeliacinį skundą kaip nepagrįstą.

17. Trečiasis suinteresuotas asmuo nurodo, kad pirmosios instancijos teismas tinkamai įvertino byloje surinktus duomenis, jų įrodomąją reikšmę ir priėmė teisėtą ir pagrįstą sprendimą. Iš bylos medžiagos ir skundžiamo teismo sprendimo turinio matyti, kad teismas įvertino byloje surinktus duomenis ir byloje dalyvaujančių asmenų nuomonę dėl ekspertizės skyrimo tikslingumo, ir, pasinaudodamas įstatymo jam suteikta diskrecijos teise, sprendė, jog į bylą pateikti duomenys yra pakankami atlikti ginčo teksto atitikimo kalbos kultūros reikalavimams vertinimą, atsižvelgiant į šių žodžių, išsireiškimų bei jais išreiškiamų minčių atitikimą įteisintai leksikai, etikos ir etiketo reikalavimams. Nei teisės aktuose įtvirtintos, nei teismų jurisprudencijoje suformuotos nuostatos, reglamentuojančios įrodymų vertinimo taisykles, nenustato teismui (ar proceso šaliai) pareigos užtikrinti įrodymo, kuris atmetamas dėl jo neišsamumo, prieštaravimo kitiems bylos įrodymams ar kt. pagrindais, paneigimą tokia pat forma surinktais duomenimis. Teismų (įskaitant administracinius) praktikoje tik laikomasi nuostatos, kad įrodymai, kurie gauti panaudojus bei pritaikius specialias žinias, paprastai turi būti paneigiami tokių pat specialių žinių pagrindu, tačiau nebūtinai nustatytą tokia pat tvarka ar forma. Apeliaciniame skunde nepagrįstai sutelkiamas dėmesys tik į specialisto išvadą, sumenkinant kitų byloje surinktų duomenų, gautų pasitelkiant kitus specialių žinių šaltinius, įrodomąją reikšmę juos vertinant visumoje. Atkreipia dėmesį į tai, kad eksperto išvada kaip įrodymas administracinių bylų procese yra tik iškeltoje administracinėje byloje teismo nutartimi paskirtos ekspertizės metu gauta išvada, kurią pateikia ekspertas, pritaikęs specialias žinias. Tais atvejais, kai koks nors ekspertinis tyrimas byloje atliekamas ne pagal teismo nutartį, priimtą nagrinėjamoje administracinėje byloje, tai, nepaisant to, kad toks rašytinis aktas yra tiriamojo-mokslinio pobūdžio, jame pateikta išvada negali būti laikoma įrodymu ABTĮ

61 straipsnio prasme, o toks dokumentas gali atitikti rašytinį įrodymą ABTĮ 56 straipsnio 2 dalies prasme, nes jame gali būti žinių apie aplinkybes, turinčias reikšmės bylai (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2009 m. sausio 29 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁴⁴²-1304/2009). Skundžiamame teismo sprendime išdėstyti motyvai rodo, kad būtent toks pareiškėjo į byla pateiktos 2015 m. lapkričio 20 d. specialisto išvados vertinimas ir buvo taikomas nagrinėjamoje byloje, t. y. teismas šią išvadą įvertino kaip vieną iš byloje pateiktų įrodymų, pateiktų pareiškėjo iniciatyva. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2017 m. gegužės 8 d. nutartimi gražindamas bylą iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui pažymėjo, jog teismas nenurodė motyvų, dėl kurių atmetė specialisto išvadą bei savo sprendimą grindė prieštarais įrodymais. Šie trūkumai buvo pašalinti iš naujo nagrinėjant bylą pirmosios instancijos teisme. Pareiškėjas argumentus dėl teisėjų nešališkumo ir nepriklausomumo pateikia apeliacinės instancijos teismui tik po to, kai teismas priėmė pareiškėjui nepalankų sprendimą. Todėl pareiškėjo apeliacinio skundo argumentai šiuo aspektu nenagrinėtini (ABTĮ 134 str. 6 d.). Apeliantas modeliuoja abstrakčią tikimybę dėl galimo teisėjų šališkumo, kas nesudaro teisinio pagrindo pripažinti, kad byla pirmosios instancijos teisme galėjo būti išnagrinėta neužtikrinant pareiškėjo teisės į teisingą teismą ir konstatuoti skundžiamo teismo sprendimo neteisėtumą ir (ar) nepagrįstumą. Priešingu atveju, bet kuri Teisėjų tarybos inicijuota byla negalėtų būti nagrinėjama teismuose ir tokiu būdu be jokio teisėto pagrindo būtų paneigtas tiek nacionalinėje, tiek tarptautinėje teisėje įtvirtintas teismų (teisėjų) nepriklausomumo principas bei Teisėjų tarybos, kaip savarankiško subjekto, teisė į teisminę gynybą.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a:

IV.

18. Nagrinėjamoje byloje ginčas kilo dėl Visuomenės informavimo etikos komisijos 2015 m. rugpjūčio 17 d. sprendimo Nr. EKS-7/15 „Dėl pripažinimo padarius Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso pažeidimus Vakario Deksnio publikacijoje „Kvailystes šampuoja kietakakčiai teisėjai“ („Lietuvos rytas“; 2015 m. balandžio 29 d.)“, kuriuo pripažinta, kad Vakario Deksnio publikacijoje „Kvailystes šampuoja kietakakčiai teisėjai“ (Lietuvos rytas, 2015 m. balandžio 29 d.) buvo pažeistos Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso 23 straipsnio nuostatos, įpareigojančios žurnalistus laikytis kalbos kultūros reikalavimų, bei UAB „Lietuvos rytas“ įpareigotas paskelbti šį sprendimą dienraštyje „Lietuvos rytas“, teisėtumo ir pagrįstumo.

19. Ginčijamame sprendime nurodyta, jog nepaisant to, kad Publikacijoje buvo kritikuojamas tik vienas iš teismo sprendimų, Publikacijos pavadinimas ir jame naudojamos lingvistinės formuluotės („Kvailystes šampuoja kietakakčiai teisėjai“) apibendrinančiai nepagarbiai vertina ir menkina visą teismų veiklą. Publikacijos pavadinime pavartotos teisėjų darbą menkinančios nepagarbios formuluotės pažeidžia Kodekso 23 straipsnio reikalavimus, įpareigojančius žurnalistus laikytis kalbos kultūros reikalavimų.

20. Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso, patvirtinto 2005 m. balandžio 15 d. Žurnalistų ir leidėjų organizacijų atstovų susirinkime, 23 straipsnyje numatyta, kad žurnalistas turi būti profesionaliai pasirengęs. Taisyklinga kalba, kalbos kultūra yra vienas svarbiausių žurnalisto profesinių reikalavimų.

21. Ši byla kartą jau buvo nagrinėta apeliacinės instancijos teisme. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. gegužės 18 d. nutartimi (administracinės bylos Nr. eA-323-438/2017) skundžiamas Vilniaus apygardos administracinio teismo 2015 m. gruodžio 14 d. sprendimas buvo panaikintas, o byla perduota pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo.

22. Pareiškėjas apeliaciniame skunde nurodo, kad pirmosios instancijos teismas, priimdamas skundžiamą sprendimą, neįvykdė minėtoje Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. gegužės 18 d. nutartyje nurodytų rekomendacijų ir nepašalino trūkumų, todėl nepagrįstai atmetė specialisto išvadą.

23. Pareiškėjas į bylą yra pateikęs specialisto išvadą, kurią parengė humanitarinių mokslų daktaras A. Smetona, turintis, kaip pažymėta išvadoje, 20 metų patirtį dabartinės lietuvių kalbos tyrimo ir ekspertizės srityje. Šioje išvadoje konstatuota, jog ginčijamos publikacijos pavadinimas atitinka kalbos kultūros reikalavimus (b. l. 81–82).

24. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. gegužės 18 d. nutartyje nurodyta, kad pirmosios instancijos teismas nesirėmė minėta išvada bei ją atmetė motyvuodamas tik tuo, kad ji yra pateikta lingvistiniu, o ne teisiniu aspektu. Apeliacinės instancijos teismo nuomone, tokia teismo motyvacija, atmetant specialisto išvadą, duotą dėl bylos nagrinėjimo dalyką sudarančio klausimo, yra nepakankama. Be to, šioje Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartyje pažymėta, kad byloje A. Smetonos išvada yra gauta pareiškėjo iniciatyva, neatlikus publikacijos pavadinimo „Kvailystes štampuoja kietakakčiai teisėjai“ tyrimo teisme kalbos kultūros aspektu. Tai lėmė, kad pareiškėjas vienas pats suformulavo klausimus specialistui bei pasirinko konkretų asmenį, kuris turės duoti išvadą. Tai reiškia, kad byloje nagrinėjamu atveju, priimant į bylą A. Smetonos išvadą, kaip įrodymą, iš kitų proceso dalyvių buvo atimta teisė reikšti nušalinimą šiam asmeniui bei atimta galimybė jiems pasinaudoti kitomis suteiktomis procesinėmis teisėmis šioje srityje. Visa tai sudaro pagrįstą pagrindą abejoti A. Smetonos, kaip specialisto, duotos išvados visapusiškumu, objektyvumu ir nešališkumu.

25. Teisėjų kolegija pažymi, kad Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. gegužės 18 d. nutartyje nėra konkrečiai nurodyta, kokiai įrodinėjimo priemonių rūšiai priskirtina minėta pareiškėjo pateikta išvada.

26. Skundžiamame pirmosios instancijos teismo sprendime nurodyta, jog teismas šią išvadą vertina kaip vieną iš byloje esančių įrodymų, pateiktų pareiškėjo iniciatyva, taip pat pažymėta, kad teismas neskiria ekspertizės šioje byloje, atsižvelgdamas į šalių poziciją bei laikydamas, jog teisinį teksto atitikimo kalbos kultūros reikalavimams vertinimą, atsižvelgiant į šių žodžių, išsireiškimų bei jais išreiškiamų minčių atitikimą įteisintai leksikai, etikos ir etiketo reikalavimams gali atlikti pats teismas.

27. Tokia skundžiamame pirmosios instancijos teismo sprendime išdėstyta pozicija dėl išvados vertinimo atitinka Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. gegužės 18 d. nutartyje išdėstytas nuostatas, kad Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso 23 straipsnyje vartojama sąvoka „kalbos kultūra“ yra vertinamojo pobūdžio kriterijus, susijęs su kokybiniu tam tikro žodžio, išsireiškimo ar jais išreiškiamos minties, kurie žurnalisto buvo pateikti viešai, vertinimu. Ar žurnalisto viešai pateikti tam tikri žodžiai, išsireiškimai bei jais išreiškiamos mintys atitinka kalbos kultūros reikalavimus, yra vertinama kiekvienu atveju atskirai, atsižvelgiant į šių žodžių, išsireiškimų bei jais išreiškiamų minčių atitikimą įteisintai leksikai, etikos ir etiketo reikalavimus, o taip pat ir į visuomenėje egzistuojančių moralės bei dorovės normų reikalavimus. Toks šios teisinės kategorijos pobūdis lemia, kad kiekvienu konkrečiu atveju šį vertinimą turi atlikti atitinkama valstybinės valdžios institucija bei teismas, atsižvelgdami į individualias bylos aplinkybes.

28. Administracinių bylų teisenos įstatymo 148 straipsnio 2 dalyje numatyta, jog kai apeliacinės instancijos teismas panaikina pirmosios instancijos teismo sprendimą visą ar iš dalies ir perduoda bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo, apeliacinės instancijos teismo nutartyje išdėstyti teisės išaiškinimai yra privalomi pirmosios instancijos teismui.

29. Nagrinėjamu atveju tai, kad pirmosios instancijos teismas neskirdamas ekspertizės pats įvertino kaip įrodymą pareiškėjo pateiktą minėtą išvadą, atitinka Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. gegužės 18 d. nutartyje išdėstytus įrodinėjimą administracinių bylų teisenoje reguliuojančių teisės normų išaiškinimus.

30. Pirmosios instancijos teismas, įvertinęs pareiškėjo pateiktą specialisto išvadą, priėjo išvadą, kad byloje surinkti faktiniai duomenys patvirtina, jog specialisto atlikta analizė nėra išsami

(įvertintas tik vienas kalbos kultūros aspektas, analizuojami atskiri žodžiai, atskiros konstrukcijos, neatsižvelgta į ginčo pavadinimo visos kalbinės konstrukcijos kontekstą).

31. Pirmosios instancijos teismas, vertindamas pareiškėjo pateiktą specialisto išvadą, atsižvelgė į visapusiškai, išsamiai ir objektyviai ištirtas bylai reikšmingas aplinkybes, bei ją įvertino, laikydamasis procesinių teisės normų reikalavimų. Teisėjų kolegija iš esmės sutinka su pirmosios instancijos teismo argumentais dėl specialisto išvados vertinimo, todėl jų nekartoja.

32. Pažymėtina, kad vertinant publikacijos pavadinimą „Kvailystes štampuoja kietakakčiai teisėjai“ Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso 23 straipsnyje įtvirtintų reikalavimų aspektu, būtina ne tik atsižvelgti į šios frazės ar atskirų jos žodžių lingvistinės reikšmės atitikimą kalbos kultūros reikalavimams kalbos mokslų prasme, bet privalu ginčo frazę įvertinti platesniame kontekste, t. y., kaip jau buvo minėta, atsižvelgiant į viso publikacijos pavadinimo atitikimą ne tik įteisintai leksikai, bet ir etikos bei etiketo reikalavimams, o taip pat ir į visuomenėje egzistuojančių moralės bei dorovės normų reikalavimus.

33. Nors Publikacijoje yra reiškiamas kritika dviem teisėjams, o joje buvo kritikuojamas iš esmės vienas teismo aktas – sustabdyti to paties viešojo pirkimo procedūras, tačiau pagal Publikacijos pavadinimą galima suprasti, jog apibendrintai kalbama apie visą teismų sistemą, apie tai, kaip teisėjai (ar jų dauguma) priima procesinius sprendimus.

34. Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas teisingumo principas, taip pat nuostata, kad teisingumą vykdo teismai, reiškia, jog konstitucinė vertybė yra ne pats sprendimo priėmimas teisme, bet būtent teismo teisingo sprendimo priėmimas; konstitucinė teisingumo samprata suponuoja ne formalų, nominalų teismo vykdomą teisingumą, ne išorinę teismo vykdomo teisingumo regimybę, bet, svarbiausia, tokius teismo sprendimus (kitus baigiamuosius teismo aktus), kurie savo turiniu nėra neteisingi; vien formaliai teismo vykdomas teisingumas nėra tas teisingumas, kurį įtvirtina, saugo ir gina Konstitucija (Konstitucinio Teismo 2006 m. rugsėjo 21 d., 2012 m. rugsėjo 25 d., 2012 m. gruodžio 19 d. nutarimai).

35. Atsižvelgiant į skundžiamame pirmosios instancijos teismo sprendime išsamiai išnagrinėtą ir atskleistą Publikacijos pavadinime pavartotų atskirų žodžių tikrąją reikšmę bei įvertinus Publikacijos pavadinimo lingvistinę konstrukciją, galima prieiti išvadą, kad nagrinėjamu atveju publikacijos pavadinimu nepagarbiai vertinama visos teismų sistemos veikla, menkinamas teisėjų darbas. Tokiu pavadinimu Publikacijos autorius teismo procesinių sprendimų priėmimą teisminės valdžios sistemoje, t. y. teisingumo vykdymą, tapatina su mechanišku (nes štampuoja), tik dėl teisėjų užsispyrimo (nes autoriaus teigimu teisėjai yra kietakakčiai) sprendimų (kurie autoriaus nuomone yra kvaili) priėmimu, nors Publikacijoje nėra nurodoma jokių tai pagrindžiančių duomenų. Šiuo atveju kritiškas požiūris į Publikacijoje aprašomus konkrečius procesinius teismų sprendimus pavadinime išreiškiamas nepagarbiais ir menkinančiais visų teisėjų darbą žodžiais.

36. Taigi Publikacijos pavadinimas neatitinka etikos ir etiketo, t. y. kalbos kultūros reikalavimų, todėl atsakovas, priimdamas ginčijamą sprendimą, pagrįstai pripažino, kad Publikacijos pavadinimo formuluotės pažeidžia Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso 23 straipsnio reikalavimus.

37. Pareiškėjas apeliaciniame skunde nurodo, kad įvertinant įstatymu nustatytą Teisėjų tarybos įtaką skiriant ir atleidžiant teisėjus, gali kilti visiškai pagrįstų abejonių dėl teisėjų nešališkumo ir nepriklausomumo konkrečiai šioje byloje.

38. Administracinių bylų teisenos įstatymo 44 straipsnio 2 dalis nustato, kad teisėjas negali dalyvauti nagrinėjant bylą: 1) jeigu jis anksčiau nagrinėjant tą bylą dalyvavo kaip liudytojas, specialistas, ekspertas, vertėjas, atstovas, prokuroras, teismo posėdžių sekretorius; 2) jeigu jis yra proceso šalių, kitų proceso dalyvių ar kolegijos teisėjų giminaitis; 3) jeigu jis pats arba jo giminaičiai yra tiesiogiai ar netiesiogiai suinteresuoti bylos baigtimi arba jeigu yra kitokių aplinkybių, kurios kelia abejonių jo nešališkumu.

39. Pareiškėjas nagrinėjamoje byloje nėra pareiškęs nušalinimų teisėjams. Pareiškėjo apeliaciniame skunde nurodytos aplinkybės dėl teisėjų nešališkumo ar suinteresuotumo bylos baigtimi nėra pagrįstos konkrečiais įrodymais, bet tik pareiškėjo samprotavimais bei prielaidomis.

Todėl, teisėjų kolegijos nuomone, nusišalinti nuo bylos nagrinėjimo ar pripažinti, kad byla pirmosios instancijos teisme dėl nešališkumo išnagrinėjo neteisėtos sudėties teismas, nėra pagrindo.

40. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, naikinti ar pakeisti skundžiamą pirmosios instancijos teismo sprendimą apeliaciniame skunde išdėstytais motyvais nėra pagrindo, todėl skundžiamas pirmosios instancijos teismo sprendimas paliekamas nepakeistas, o apeliacinis skundas atmetamas.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 144 straipsnio 1 dalies 1 punktu, teisėjų kolegija

n u t a r i a:

Pareiškėjo uždarnosios akcinės bendrovės „Lietuvos rytas“ apeliacinį skundą atmesti.

Vilniaus apygardos administracinio teismo 2017 m. spalio 10 d. sprendimą palikti nepakeistą.

Nutartis neskundžiama.

Teisėjai

Arūnas Dirvonas

Dainius Raižys

Virginija Volskienė